

Optegnelser af presten Oluf Bentsen Mandal for aarene 1625—36.

Ved **A. E. Erichsen.**

De her meddelte optegnelser, hvis eier pastor Jonas Dahl i Stavanger velvillig har stillet dem til min raadighed, er skrevne paa indskudte blade i Nic. Helvaderus's almanakker. De sees at have været kjendt af amtnand de Fine, som deraf har benyttet en enkelt notits i sin 1744 forfattede beskrivelse over Stavanger amt (N. Mag. III 139). Forfatteren har paa titelbladet anført sit navn: Olaus Bened. Mandalinus. Han blev 9 aug. 1620 indskreven som student fra Sorø skole. Den 9 marts 1625 ordineredes han til sogneprest i Sogndal i Dalernes provsti, hvor han senere blev provst. Han kom straks i kollision med de vrangvillige bønder i annexet Hitterø, som negtede at hente presten med baadskyds, naar han skulde forrette tjenesten hos dem. De havde ved sin trods forvoldt hans formand mange ubehageligheder. Men Hr. Oluf, som stod sig godt med lensherren Henrik Bille, fik udvirket et kongebrev til denne af 26 april 1625, hvorved bønderne paa det alvorligste tilholdtes at gjøre sin pligt (N. Rigsregistr. V, 463). Senere synes han ingen uleilighed at have havt i denne henseende. Forøvrigt vides ikke synderlig mere om ham, end hvad han selv beretter i sine almanakoptegnelser. Hans død indtraf utvivlsomt i 1639.

Som saamange andre prester fik Oluf Mandal samtidig kald og kone, idet han 1625 efter lensherrens „alvorlige vilje og samtykke“ egtede formanden hr. Jakob Hansens enke Elisabet Lauritsdatter Lind, datter af hr. Lauris Kristensen (Lind), der vistnok havde været sogneprest i Klep paa Jæderen, og Karen Hansdatter. Hun var saaledes søster af de i optegnelserne nævnte prester Gabriel Lauritsen Lind i Stavanger og Kristen Lauritsen Lind i Haa.

Da Oluf Mandal giftede sig, var han neppe over 25 aar, medens hans brud allerede havde en gift datter og mange andre børn. Disse børn, som brugte familienavnet *Hindsholm*, og hvoraf de fleste forekommer i optegnelserne, var: 1) Anne Jakobsdatter Hindsholm, gift med sorenskriver Peder Nilsen Krag (om deres efterslegt henvises til A. Kielland, Familien Kielland, Chra. 1897, s. 209) og som enke 1636 med Laurits Sørensen. 2) Hans Jakobsen H., student fra Herlufsholm 1626, blev prest i Helleland i Dalerne. 3) Laurits Jakobsen H., student fra Stavanger 1629; han opholdt sig 1634 i Kjøbenhavn, men hans senere skjæbne kjendes ikke. Det er ellers at merke, at disse brødre levede samtidig med et dansk broderpar af samme navne: Hans Jakobsen Hindsholm, prest paa Fyn, og Laurits Jakobsen H., kgl. konfessionarius og siden biskop paa Fyn. Der maa vistnok have været slegtskabsforbindelse tilstede, rimeligvis saaledes at bedstefædrene har været brødre. 4) Daniel Jakobsen H. 5) Jakob Jakobsen H., sømand. 6) Maren Jakobsdatter H. 7) Karen Jakobsdatter H., gift med Jakob Jokumsen Kirsebom, der blev Oluf Mandals eftermand som sogneprest i Sogndal.

Man vil af optegnelserne faa det indtryk, at Oluf Mandal, som selv var barnløs, viste et faderligt sindelag mod sine stedbørn. Som god ordensmand holder han nøiagtig bog over, hvad han sender de fraværende børn. Rede penge var der ikke saameget af, og de i Kjøbenhavn studerende sønner levede for en væsentlig del af fødevarer, som sendtes dem fra hjemmet. Hr. Oluf

har øiensynlig været en velstaaende mand og særlig havt betydelig fordel af det rige makrel- og laksefiske i Sogndal.

Hvad her meddeles, er kun et udvalg af optegnelserne. Udeladt er de fleste notiser om udførte geistlige forretninger, om det offer, som faldt ved høitiderne, om udbyttet af fisket o. m. Udvalget vil i ikke ringe grad tjene til at supplere og tildels berigtige de efterretninger om presteskabet i Jæderens og Dalernes provstier, som indeholdes i D. Thraps fortjenstfulde skrift „Christianssands Stifts Prester i det 17de Aarhundrede“ (Chra. 1899).

1625.

Jan. 1. Paa den dag, epter prædicken er slut och bønen aff prædickestollen er lest, schall haffuis more solito en liden prædicken och formaning thill folcket at tacke Gud, at hand haffuer beuaret in anno præterito, og bede, at hand vill giffue os et gott thillkommendis aar etc. og saa strax opregne, huor mange børn der er fød det aar och mange mennsker der ehre døde det aar, at de kand haffue døden i betenckende, som er wuiss, og saa strax aff prædickestolen.

2. Prædicket ieg thill fruprædicken, fordi den lille jomfru ved naffn Viviche bleff christett aff H: Gabriel¹⁾ paa kongsgaarden²⁾.

22. Fick vi kongebreff at hielpe noget epter voris effne thill nogle hundrede prester, som var forjagit aff Østerige, Behmen och andre steder, och alle disse vare af den ausburgiske bekiendelse.

28. Drog ieg thill Sogendall med velb. Hendrich Bille och hands gandske selskab.

30. Hørde vi alle H: Peders prædicken paa Helleland³⁾ och bleff der om natten.

31. Drog ieg fra Helleland och kom thill Sogendall om afftinen med jonckers samtyche.

Febr. 4. Kom joncker Hendrich Bille thill Sogendall med sit selskab.

6. Stod mit och Elizabeth Lauritsdaatters festenøll i Sogen-

¹⁾ Gabriel Lauritsen Lind, sogneprest til Stavanger domkirke.

²⁾ Paa Stavanger kongsgaard residerede dengang lensherren Henrik Bille til Tirsbæk.

³⁾ Peder Tøgersen, sogneprest til Helleland i Dalerne.

dall ep̄ter jonckers alvaarlig vilge och samtyche, at den gode mand talte mine ord og Peder Krage hind̄ers. Och paa samme dag prædick̄et ieg i jonckers nerværelse i Sogendals kircke; H: Lauritz paa Lund sogneprest¹⁾ messede.

8. Drog ieg med joncker fra Sogendall och laa hos Tarall Regeland om natten.

10. Vaar vi Peder Kragis gest.

11. Her Torgers²⁾ gest.

12. Søffren Pedersens³⁾ gest.

13. H: Christens gest paa Haa⁴⁾.

14. Kom vi alle thill Stauanger med god sundhed och karskhed (Gud skeep loff).

23. Døde Her Christen Dagfindssøn cannich udi Stauanger⁵⁾.

25. Bleff hand begraffuit, och prædick̄et bispen M: Lauritz⁶⁾ offuer hannem.

Mart. 1. Bleff Anne Lauritzdaatter⁷⁾ forløst med en vng søn.

2. Lod ieg mig høre for all folcket i Stauangers domkircke.

6. Bleff H: Gabriels søn christnett ved naffn Christen.

7. Bleff ieg examinerit aff episcopo et omnibus capitularibus.

9. Bleff ieg ordineret i Stauangers dombkircke aff høyl̄erde mand M: Lauritz Claussønn Schabo, och bleff der legt paa aarewercket⁸⁾ samme dag (mig thill ære), bleff hannem derfor aff mig sent en rix dlr op i aarewercket, som aldrig før var scheet.

13. Kom ieg thill Sogendall lykkeligen paa 3 dagis thid fra Stauanger.

¹⁾ Laurits Lauritsen Birkrem til Lund i Dalerne.

²⁾ Torger Hansen, sogneprest i Egersund.

³⁾ Søfren Pedersen Godtzen var paa denne tid foged over Jæderen og Dalerne (Stavgr. Kapitelsbog s. 399). Han blev senere borgermester i Stavanger, i hvis domkirke hans epitafium endnu hænger.

⁴⁾ Kristen Lauritsen Lind, sogneprest i Haa paa Jæderen.

⁵⁾ Han havde først været rektor og var siden i mange aar resid. kapellan til domkirken i Stavanger.

⁶⁾ Laurits Klausen Skabo.

⁷⁾ Hun var gift med forannævnte Gabriel Lind.

⁸⁾ D. e. der blev spillet paa orgelet. Kirken havde faaet orgel i 1622.

20. Sang ieg min første messe her i Sogendall, prædicket offuer 6 børn, døbte 7 och leyede 6 quinder i kircken.

30. Var Her Daniel paa Hielmeland¹⁾ hos mig och tog velgierninger thill tacke.

April. 3. Prædicket ieg første gang paa Hitterø iblant viffuer och løffuer, och dog spaserit frit iblant dem och beholt marcken.

12. Var jonckers børn, Niels Krabbe og Jffuer Krabbe herremend, Claus och Ditleff Lauritzøn²⁾, Christen Tranne³⁾, Søffrin Pedersøn och scholemesteren paa gaar[den]⁴⁾ ved naffn Hans meget lystig her hos mig.

21. Kom min moder hid thill mig och var hos mig i 4 dage.

Mai. 1. Bleff Anne Jacobsdatters⁵⁾ søn fød, ved naffn Jacob Pederssøn.

11. Visiteret prousten H: Christen⁶⁾ her i Sogendall och bleff paa samme thid bytt hindis⁷⁾ børn och arffuinger imellem nøiachtig.

23. Schreff ieg Her Christen paa Haa thill med min visse indkompt (!) derhos epter hands breffuis lydelsse, och schreff min broder thill om guldnebbet att lade mig giøre. Schreff ieg Her Gabriel thill paa min broder Bentis⁸⁾ vegne.

Juni 3. Var lensmanden Niels Torkelssønn her paa Sogendall kirckegaard med sex dannemend i min nerverelse och lod opta[ge] aff jorden tuende myrde och ihiellslagne mennischer,

¹⁾ Hr. Daniel Jørgensen, søn af biskop Jørgen Eriksen. Han befandt sig vistnok paa reise til Mandal, hvor hans broder Samuel Jørgensen var sogneprest.

²⁾ Klaus Lauritsen Skabo, biskopens søn, blev siden lektor i Stavanger. Hans broder Ditlef var rektor og senere sogneprest i Stavanger.

³⁾ Kristen Trane var paa den tid vistnok den anseeligste borger i Stavanger.

⁴⁾ D. e. huslæreren paa Stavanger kongsgaard.

⁵⁾ Oluf Mandals stiftatter, g. m. Peder Krag.

⁶⁾ Den forannævnte Kristen Lauritsen Lind i Haa.

⁷⁾ D. e. forfatterens hustru Elisabet Lauritsdatter.

⁸⁾ Bent Bentsen var, ligesom broderen, student fra Sorø 1620, blev hører i Stavanger og 1625 kapellan sammesteds, var 1627 sogneprest i Torvestad paa Karmøen, hvor han blev provst og døde 1670. Hans egteskab omtales i det følgende.

som saa ynckeligen ud, och blodet veldede sig aff jorden, huor-paa ieg mig storligen forundrede. Eodem die a me omnes isti liberaliter invitati erant.

7. Var ieg Niels Torkelsens giest och bleff laudabiliter exciperet aff hannem.

18. Thill Michells dag haffuer ieg loffuet min broder Anders, som nu i dag kom thill mig, att ville vnde hannem kosten hos migh och mere aff broderlig kierlighed.

25. Bleff Bent examinerit med Jacob Høg¹⁾ och Pouffuell paa Schiold²⁾ coram capitularibus.

29. Bleff Bent ordineret i Stauangers dombkircke, Jacob Høg och Poffuell thill Schiold medtienere.

Juli 10. Troloffuet ieg Tollach Thorgierssønn och Gunleff Jacobsdatter.

Den 6. Trinitatis stod mit og Lissabets Lauritzdaatters brøllup her i Sogendall lystigen, som paakientes, men alt uden frugt³⁾).

30. Fick vi i Ly XXI tønder mackrell, altingh thill Guds ære.

August. 2. Aftens thid fick vi ibidem 7 tønder mackrell; me ipsum testor.

5. Fick vi IX tønder mackrell i min quindis nerværelse.

Sept. 26. Fick ieg att spørge, att min moder døde aff pæst udi Mandall, Gud giffue hinde det euige liff, amen!

Octbr. 7. Drog min quinde Lizabet thill marckenet i Stauanger.

26. Motte ieg thill min sengh aff den gruelig landfaersott och laa i 3 vger.

27. Kom moder hiem fra Stauanger.

Novbr. 14. Lod H: Lauritz sogneprest thill Lund prestegield sin cappellan holde tieniste paa Hitterø udi min sygdom.

¹⁾ Jakob Høg, søn af borgermester Nils Høg i Stavanger, blev student 1622, kapellan i Hjelmeland 1625, hvor han senere blev sogneprest og antagelig døde 1638.

²⁾ Paul Paulsen, kapellan i Skjold.

³⁾ De 4 sidste ord er tilskrevne længe bagefter.

1626.

Jan. 9. Hendsoff min kierre suoger Peder Krag og bleff begraffuit den 11. januarij paa kirkegaarden i Stauanger.

22. Læste Lauritz schriffuer mitt kongebreff paa kirkegaarden for menige allmue.

29. Prædicket Her Bent her i Sogendall, och ieg self messede.

31. Var Søffrin Pedersøn hos mig med sit selskab.

Febr. 20. Drog ieg thill byen med min quinde och børn, nemmelig Hans och Marene.

26. Stod min quindis syster Anne Lauritzdaatters brøllup med H: Hans i Stauanger¹⁾).

5. Kom Lauritz Jacobsen²⁾ thill bispen at famulere hannem.

14. Kom Anne Jacobsdatter³⁾ till mig och schulle haffue sin værelse hos mig med 1 barn og 1 pige at tage vare paa det.

April. 27. Var Simen Jacobsen⁴⁾ her hos mig med breffuer fra bispen om alle gamle antiquiteter at udfrutte och affritze.

Mai. 14. Bleff H: Bent kallet thill Karsunds⁵⁾ præstegield.

15. Haffuer vi Haldvor sock epter gammelt kierlingsauffuen, fordi den skulle verre 1½ vge epter korsmisdag⁶⁾). Sende ieg H: Christen 6 rixdaler thill schatt for mig och iiij rx. dlr. aff begge mine kircker i løn thill bispen och hannem for dette aar.

Juni. 25. Kom jonckeren Hendrich Bille thill mig med all sitt selschab.

27. Bleff Anne Jacobsdotter forløst och fich en dotter i fruens och jomfruens nerværelse ved nafn Elza.

¹⁾ Hans Madsen fra Ribe, resid. kapellan i Stavanger fra 1625, omtales i 1637 som død. Det er muligens ham, der foran er nævnt som skolemester paa kongsgaarden.

²⁾ Laurits Hindsholm var paa den tid discipel i Stavanger skole.

³⁾ Enke efter Peder Krag.

⁴⁾ Borger i Stavanger, stamfader for familien Wesseltoft. Hans kone blev brændt som troldkvinde i Sandvigen ved Stavanger.

⁵⁾ Karsund =: Karmsund, som før var sedvanlig benævnelse for Torvestad prestegjæld.

⁶⁾ Halvardsok eller Halvardsmesse (15 mai) holdtes til minde om St. Halvard 12 dage efter korsmesse om vaaren (8 mai).

Juli 2. Blev Anne Jacobsdotters barn døbt her i Sogendals kircke aff mig, och var Søffuerin Pederssøn och Hendrich Hanssøn¹⁾ her paa samme thid.

9. Fick ieg at vide, att Hans²⁾ var deponeret i Kiøbenhaffn.

1626. Foræring.

Fick ieg Hans Jacobsøn 10 specie daler thill sin studerings ophold den 16 Februarij, som ieg ville haffue hannem foræret med, och 1 refschind. En maanet thillforn gaf ieg hannem thill ett par strix strømper ij rx. dlr. och 1 ortt. Schiertaarsdag, den thid hand reiste thill Kiøbenhaffn, gaff ieg hannem $1\frac{1}{2}$ rx. dlr. Den 14 7bris sente ieg hannem med Andfinds schude neder thill foræring ij rx. dlr. Summa $XV\frac{1}{2}$ dlr och 1 ortt.

Anno 1626, den thid Daniel Jacobssøn reigste med sin broder Hans thill Kiøbenhaffn, gaff ieg hannem 1 rx. dlr. och lod mine daglige klæder omgøre thill hannem, som var verd iij rx. dlr., for arbejdsløn $\frac{1}{2}$ rx. dlr. och 1 ort. Summa iiii rx. dlr. och 1 ort.

Anno 1626 den 20 septemb. gaf ieg Lauritz Jacobssøn VI rx. dlr. och iij s. mk. thill en kledning att kiøbe sig i Stauanger.

Juli 31. Sente ieg thill Hans Jacobssøn 1 tønne packet med kiød, ost och flesk, $\frac{1}{2}$ tønne lax, 1 qvartell mackrell och 1 qvartell smør.

Aug. 20. Stod Her Bentis brøllup med Kirsten Matthisdotter³⁾; der var ieg och sammesteds paa Klep.

23. Kom ieg hiem igien.

27. Kom Olle Ly thill mig med en buck och derhos forblomme ord; men ieg aff min forstand lod bucken føllge hannem hiem med spott och vanære. Tu, qui hæc legenda aspicias, fac simile; sic ars deluditur arte⁴⁾.

¹⁾ Henrik Hansen forekommer 1636 som sorenskriver i Jæderen og Dalerne; han døde 1665 som borgermester i Stavanger. Hans børn kaldte sig Schurmann.

²⁾ Forfatterens stedsøn Hans Jakobsen Hindsholm.

³⁾ Datter af Mathias Henriksen, først rektor i Stavanger, derefter sogneprest til Klep paa Jæderen.

⁴⁾ Det synes klart, at Ole Lys hensigt med bukken var at bestikke presten.

27. Stod Torckell Nielssøns brøllup paa Sunde, och var min quinde Elizabet derhen.

Sept. 1. Kom min quinde hiem fra brølluppet igien. Considera iter mulierum, o quam molestissimum!

10. Kunde ieg icke komme thill Hitterø att holde thieniste for Guds storm, ei heller kom der nogen epter mig, men folcken hørte dog thieniste paa kongens schib, som laa i Hitterø.

30. Sende ieg H: Gabriel och hans quinde en oxen paa siette aar i foræring paa Marenes vegne, og paa samme thid sende Jochim guldsmed¹⁾ en oxen fire aar gammell for en sølffkande, hand gjorde mig.

Novbr. 8. Sente ieg H: Gabriell Lind tho *rx.* dlr. paa lille Marenes vegne, som hand haffde lagt ud for hinder. Item sente ieg hans quinde tho *rx.* dlr. i foræring paa Marenes vegne.

Decbr. 1. Døde bispen i Stauanger.

5. Bleff hand begraffuet.

6. Fick ieg schriffuelse at følge hans lig thill sin begraffuelse och lejersted. Eodem tempore fick vi aarlig bededage, saa lenge denne tuist och irring varer udenlands.

1627.

Jan. 21. Kom Lauritz Jacobssøn thill bispens hustru igien at skulle bekomme der kost, och schall ieg giffue for hans kost XVI sp. *rx.* dlr.

24. Drog ieg thill Lund att være i begge hans²⁾ døttres fæstenøll.

Febr. 3. Gick bytte an epter S: Peder Kragh, saa fleste parten aff creditorerne togh sin anpart, de andre bekommer, huad igien ehr, thill fieringstinget, som er den 17 Februarij.

25. Begynte ieg at forklare catechismum i Sogendals kircke.

26. Sente ieg Hans Jacobssøn 1 tønne packet medt kiød, ost och flesch, item $\frac{1}{2}$ tønne torsch och 1 otting godt smør.

Apr. 9. Sette ieg thi unge thræer i min haffue, kissebærthræer och plummethræer, i ny maane, som best ehr, Gud giffue lycke!

¹⁾ Jokum Kirsebom, raadmand i Stavanger, død 1654.

²⁾ D. e. Laurits Lauritsen Birkrem.

14. Sette Daniel, min broder, et kissebærthre hen imod drengboen.

17. Sette ieg ined hannem och ett kisseberthre der hart hoes.

18. Sette ieg i jorden iij kastanier paa lycke och fromme.

Aug. 1. Prædicket Hans Jacobssøn i Sogendals kircke paa en bededag.

Sept. 1. Drog Hans thill Lund att exercere sig.

18. Kom min suoger Mogens Claussøn hid thill mig med min søster Kirsten.

1629.

Jan. 12. Throloffuet ieg Olluff Myllands¹⁾ dotter med Ellef Biørnssøn.

Febr. 27. Prædicket ieg offuer den S: mand H: Peder Mickellssøn²⁾ paa Helleland i Hellelands kircke.

Mart. 3. Sente ieg Lauritzis kost aff med Gunder, som hand skulle hielpe sig med i Kiøbenhaffn³⁾, som var 1 fad packet med lax, flesch, kiød och ost med mere, och $\frac{1}{2}$ tønde torsch foruden hoffuedet velforvarett.

Mai. 8. Bleff Hans Jacobssøn ordineret.

Juni 7. Giorde ieg Daniell Jacobsøns bryllup cum laude.

21. Holt ieg prædicken paa Helleland och viiede thuende H: Peders døtthre Margrete och Susanna med thuende bønder.

Juli 5. Prædicket ieg i Hitterø och viied Jon Villumssøn⁴⁾ och Anne Christensdotter sammen, lycke aff Gud!

12. Prædicket ieg paa Lund och viiede H: Lauridtz med jomfru Adelus.

Hans Jacobssøn.

Gaff ieg bispen for at ordinere hannem 6 rx. dlr. — Gaff ieg jonckeren thill schienck for hannem en oxxe til 5 rx. dlr. — Gaff ieg fruuen for hannem 4 rx. dlr., alt for gunst och forfrem-

¹⁾ Oluf Bjørnsen Myland, den rigeste odelsbonde i Sogndal (A. Kielland, Familien Kielland, s. 7).

²⁾ Jubellæreren Peder Mikelsen levede i de sidste aar som pastor emeritus. Han var broder af Truid Mikelsen, sogneprest i Aal i Hallingdal.

³⁾ Laurits Hindsholm blev dette aar student.

⁴⁾ Borger i Stavanger, søn af raadmand Villum Jonsen.

melse schyld. — Gaff ieg hannem siden, der hand indrog senisten thill byen, $\frac{1}{2}$ rx. dlr. — Summa summarum XV $\frac{1}{2}$ dlr.

Lauritz Jacobssøn.

Gaff ieg hannem 8 rx. dlr. thill it halft aars kost i Stauanger. — Gaff ieg hannem 4 rx. dlr. thill att studere med i Kiøbenhaffn och 1 reffschind till 1 dlr. — Gaff ieg hannem thill M: Ditleff for hans testimonio 2 rx. dlr. — Siden kom hand op om høsten S: Michaelis thid och drog strax ned, och gaff hannem da iiij rx. dlr. och et ullschind thill forærit hannem, som kostet mig ij rx. dlr. — Summa summarum XXI dlr.

Daniel Jacobssøn.

Gaff ieg hannem thill hans sædekorn iij tdr., ehr iiij dlr. och 1 ŷ . — Nock gjorde ieg hans bryllup gratis och stod mig 30 rx. dlr. just beregnet. — Summa xxxiiij dlr. 1 ŷ .

Oct. 20. Drog Lauridz neder igien thill Kiøbenhaffn och medsente hannem $\frac{1}{2}$ tønde kiød och 1 quarter lax, $\frac{1}{2}$ tønde mackrell med ost och andet.

1632.

Jan. 14. Haffuer Franz Pederssøns folck mig tilltalt och aabenbaret att befri sig till Anne Jacobsdotter.

21. Drog Frantz Pederssøn fra mitt huus thill Kiøbenhaffn med sit udretning paa adschillige sager.

Mart. 5. Talte ieg med schiperen Lyder Helmer paa Jacobs vegne, og bleff mig loffuet hans forfremmelse.

17. Leffueret ieg Jacob 2 rx. dlr. i handpenger paa sin reysse.

1634.

Juni 1. Giorde ieg H: Hansis bryllup paa Helleland udi bispens nerværelse¹⁾.

Aug. 13. Var M: Ditleff og Hendrick Hanssøn hoes mig.

Oct. 5. Stod min søsters Annes brøllup.

Anno 1634 gaff ieg Lauritz Hindsholm thill nytt aar med laugmanden nedsent 2 rx. dlr. Nock sende ieg hannem med

¹⁾ Udgifterne til bryllupet er nøiagtig opregnede og beløb sig ialt til 74 rdl. Bruden var vistnok en datter af hr. Peder Tøgersen i Helleland.

Kiøbenhaffns folck ned 8 rx. dlr. Item en wog tør lax, ehr 2 rx. dlr. 1 ¼. Item gaff [ieg] bispen for sin schriffuelse thill professores i Kiøbenhaffn thill Lauritzis opreigning med det quindfolck 2 gode maarschind, er 4¹/₈ rx. dlr.

1636.

Oct. 2. Stod Anne Hindsholms¹⁾ bryllup med erlig och vellacht mand Lauritz Sørenssøn.

Familie-Optegnelser af Gehejmerraad T. B. v. Jessen og hans Slægt.

Ved Fr. Jürgensen West.

De her i Uddrag meddelte Familieoptegnelser hidrører fra og handler om den bekendte Gehejmerraad og Oversekretær Thomas Balthasar von Jessen og hans nærmeste Slægt. Deres oprindelige Plads var i en Familiebibel — en Wolfenbüttler Udgave i Folio — der var prydet med talrige Kobberstik, som Gehejmerraaden havde samlet paa sine Gesandtskabsrejser i Sachsen, Polen og særlig i Wien. Først var hele Bibelen, ifølge samme Optegnelser, indbunden i et Bind, som efter Datidens Skik var udstyret med et Sølvbeslag; men her ved var Bogen bleven saa uhandeligt tyk og tung, at Spændehagen, der dog vejede omtrent et halvt Pund, ikke kunde holde; den blev derfor senere indbunden i tre Læderbind. I Tidens Løb gik imidlertid selve Bibelen tabt, medens kun de originale Optegnelser, der er affattede paa Tysk, endnu er i Slægtens Besiddelse. Disse, der begynder med Aaret 1680, er for største Delen nedskrevne af Thomas Balthasar selv og af hans ældste Broders Sønsøn, Etatsraad Mathias Reinhold v. J.; men de er dog fortsatte af dennes Søn og Sønsøn lige indtil 1827. Ved følgende Uddrag er de heri brugte Udtryk saa vidt mulig bevarede ved en ordret Oversættelse. Derimod er Daabsmeddelelserne forkortede, saaledes at Klokkeslet og som Regel Faddernes Navne er udeladte, og Meddelelserne om Giftermaal og Dødsfald er paa lignende Maade sammentrængte. Endelig er de ret hyppigt forekommende gudelige Betragtninger helt forbigaaede.

1680 d. 13. Xbris blev jeg i den allerhøjstes Navn copuleret til min Kiæreste Elisabeth von Ehrenschildt, dengang Bier-

¹⁾ Enke efter Peder Krag. Hendes 1632 paatænkte forbindelse med Frants Pedersen er neppe kommen istand. Laurits Sørensen er formodentlig den foged L. S. paa Lister, som nævnes i Personalhist. Tidsskr. 2 R. IV 132 og 137.